

5 · Úr krákustig í skrift Lágstafir/Litlir stafir

Markmið þessa kafla er að gera grein fyrir undirstöðum skriftarhreyfinga. Eftir að hafa lesið hann áttu að geta kennt byrjendum stafaslóðir og útskýrt frávik og kennileiti sem breyta krákustigum í tengda stafi.

a-fjölskyldan

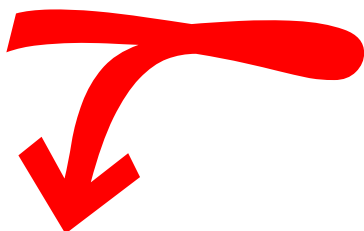
GETURÐU teiknað krákustig? Þá geturðu skrifað stafinn u. Gerðu skálinuna bogadregna. Dálítil niðurbeygja dugir.

uu uu uu

Lokadrættir eru myndaðir með nákvæmlega sömu niðurbeygju. Hana köllum við hengirúm.

uu adgquy

Þegar börnin hafa lært að búa til stafinn u úr krákustig eru a-fjölskyldan komin hálf leið.

uaad

Snúið aftur

Þessi ör táknar að dráttur nemur staðar og fer sömu leið til baka. Það er algeng hreyfing í Ítalíuskript.

Stafurinn a myndast þegar honum er lokað að ofan með þverstriki og stafurinn d við að yfirlegg er bætt á hann.

Nokkrir drættir eru a-fjölskyldunni sameiginlegir. Hver stafur sem lærist er gagnlegur við að temja sér hina. Gott er að æfa þá saman.

Oftast þarf að útskýra undirleggi stafanna g og y nákvæmlega.

Þeir eru skrifaður næstum niður að undirlínu, þá er byrjað að beygja til vinstri, þaðan niður á grunnlínu og svo upp á við til vinstri. Þegar komið er að vinstri hlið stafsins er blýantinum lyft. Byrjendur tengja ekki úr undirleggjum.

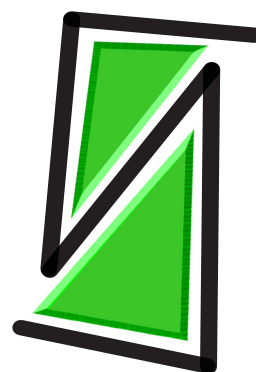
Hér gefast venjuleg línustrikuð blöð ekki nærri eins vel og blöð með grunnlínu og hjálparlínum (miðlínu, yfir- og undirlínu).

Svona og ekki öðruvísi

Þú þarft að ganga milli borða og fullvissa þig um að börnin rati rétta slóð. Þegar skriftarblöð eru skoðuð eftir á sést það ekki alltaf. Stafurinn d er oftast til vandræða en hinir, börnin byrjað oft á röngum stað.

Stafirnir þurfa að byrja og enda á réttum stöðum og komast rétta slóð milli þeirra. Misskilning þarf að leiðrétta strax.

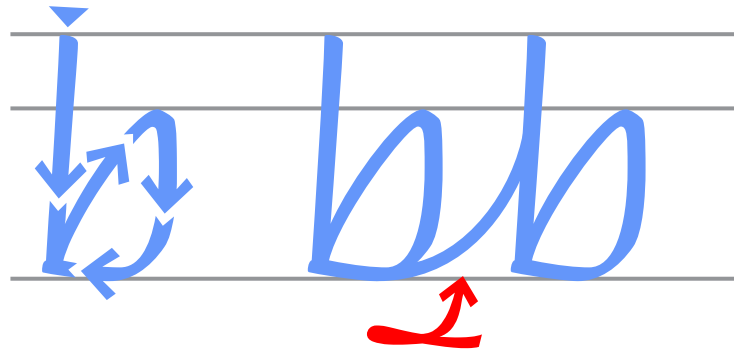

Hugmynd

Sumum gengur betur við stafina g og y með því að ímynda sér tvo þríhyrninga sem hægt er að skrifa kringum.

Átta stafir b-fjölskyldunnar

SEGJA má að b-fjölskyldan væri eins og a-fjölskyldan ef hún stæði á haus og væri skrifuð aftur á bak. Niðurbeygjur sveigjast upp á við. Hengirúmin eru orðin að hvelfingum.

Svona er farið að við stafinn b

Byrjaðu við yfirlínuna og skrifaðu staflegg örlítið til vinstri niður að grunnlínu. (Ekki nema þar staðar. Hugsaðu þér að blýanturinn sé hoppandi bolti.) Gerðu bogadregna skálinu frá grunni til miðlínu. Þar beygirðu og býrð til seinni legginn. Nálægt grunnlínunni beygirðu og ferð til vinstri.

Ef þú ætlar að tengja í næsta staf snýrðu við og gerir lokadráttinn.

Leikur nokkur vafi á að börnin séu fullfær um að skrifa stafinn b? Þá er langtum betra að stíga eitt skref aftur á bak en ganga feti fram. Til þess eru krotæfingarnar að nota þær, sérstaklega þegar sótt er á brattann.

---

b þ p n m h k r

Börn sem hafa tök á stafnum b komast vandræðalaust frá stöfunum þ og p. Stafirnir n, m, h byrja eins og stafurinn b og enda eins og stafurinn a. Það er einfalt mál.

Á bestu bæjum tíðkast að hafa millibil leggja í stafnum m ögn þrengra en í stöfunum n og h. Slík fágun á ekki heima í námsefni fyrir byrjendur, en hana má þó hafa bak við eyrað til seinni nota.

h k ←

Stafurinn k er svipaður stafnum h með níðþröngt belti. Börn segja að með það í huga sé auðveldara að skrifa hann í góðum hlutföllum.

k r

Undantekning

Stafabil eru jafnari ef tenging úr stafnum k er oddmyndaðri en tíðkast um aðra svipaða stafi.

ra rb rc

Úr stafnum r er tengt með niðurkrækju. Til þess að halda jöfnum stafabilum má hafa hana krappa eða gleiða. Sumir góðir skrifarar tengja aldrei úr honum.

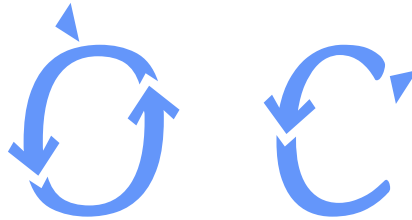
Bugðótt og bogadregin: o-fjölskyldan

KRÁKUSTÍGAR ákvarða hluföll og stafabil o-fjölskyldunnar. Hún lítur vel út með stöfum sem eru ólíkir henni í lögun.

o c ð e æ t s

Aðhald

Svona sitja hringmyndaðir stafir á krákustíg. Hann mótar hlutföll þeirra, bæði hæð og breidd.

Efst og rangsælis

Stafurinn o byrjar ofarlega og er skrifaður til vinstri, eins og aðrir stafir sem honum eru svipaðir í lögun.

leit
lell ←
leit

Misskilningi afstýrt

Stafurinn e sem lykkja getur misskilist. Lykkja getur verið lágvaxinn stafurinn l, stafurinn e í hærra lagi, stafurinn i án depils og óstrikaður stafurinn t.

Til loka 17. aldar var stafurinn e yfirleitt skrifaður í tveimur dráttum. Í koparstungu breyttist hann í lykkju og hélt þeirri slóð þegar hún varð að lykkjuskrift á 19. öld.

Í Ítaliuskrift hefur betri slóð verið endurvakin.

Svona skrifum við stafinn e

Við byrjum ofarlega og skrifum fyrri dráttinn eins og helminginn af stafnum o. Næst lyftum við blýantinum og byrjum síðari dráttinn á sama stað og þann fyrri. Hann myndar lítinn stafbelg sem lokast rétt fyrir ofan miðju fyrri dráttarins. Þaðan má tengja í næsta staf.

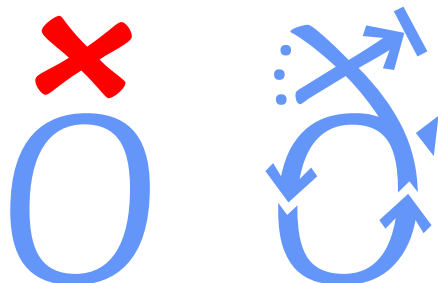
Samsteypa

Hægri hluti stafsins æ er eins og belgur stafsins a. Sá vinstri er sóttur í stafinn e.

Hlutföll og halli

Neðri hluti stafsins s á að vera svolítið stærri en sá efri. Gott er að spora skálinu á stafnum o.

Jafnvægi

Fastar reglur um þverstrikaðan yfirlegg stafsins ð eru ekki handbærar. Oft gefst þó vel að hafa í huga kross ofan við stafinn o.

Hefð

Yfirleggur stafsins t er styttri en á öðrum stöfum.

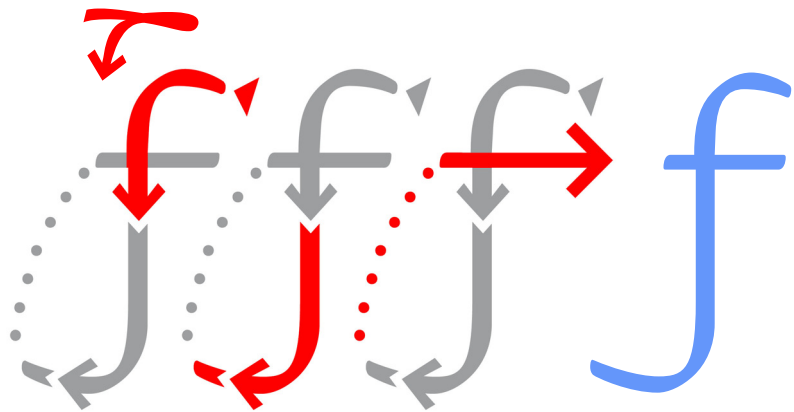
Byrjaðu milli yfirlínu og miðlínu. Gerðu staflegg lítið eitt til vinstri. Nálægt grunnlinunni gerirðu boglínu til hægri eins og í stöfunum c og e. Lyftu blýantinum og færðu hann upp að miðlínu.

Á endanum gerirðu lárétt strik sem byrjar vinstra megin við legginn. Það er líka lokadráttur og tengist næsta staf. Hann lítur betur út ef hann er lítill eitt fyrir neðan miðlínu.

lijf

Einföld, margsnúin: l-fjölskyldan

ÞRÍR stafir l-fjölskyldunnar liggja í augum uppi og lítið þarf um þá að tala. Þeim fjórða er vissara að gefa gaum.

Tvenns konar byrjun

Best er að byrja þar sem stafleggurinn er fyrirhugaður, skrifa stuttan drátt til hægri eins og í a-fjölskyldunni, nema staðar og fara sömu leið til baka. Svo má beygja niður í staflegginn.

(Stafinn f má líka byrja hægra megin, rétt fyrir neðan yfirlínuna. Þá er farið til vinstri og upp að henni. Drátturinn er næstum beinn. Beygðu svo niður í staflegginn.)

Bugðurnar að ofan og neðan valda sjónblekkingu. Þess vegna er stafurinn f látinn hallast minna en hinir. Leggurinn byrjar fyrir ofan miðlínu og honum lýkur neðan við grunnlínu. Ekki sveigja legginn.

Þegar þú ert nærri komin að undirlínunni þá er byrjað að beygja til vinstri, þaðan niður á grunnlínu og svo upp á við til vinstri. Undirleggir stafanna g og y eru skrifaðar á sama hátt.

Lyftu blýantinum upp að miðlínunni til þess að gera þverstrikið. Það er lokadráttur og tengist gjarna í næsta staf. Stafurinn lítur betur út ef strikið er litið eitt fyrir neðan miðlínuna eins og á stafnum t.

i.

Depill og punktur

Broddar or deplar eru hlutar af stöfum. Kommur og punktar eru greinarmerki.

li j f

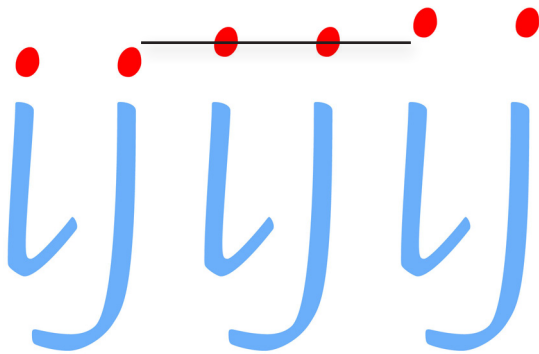
Augljóst mál

Stafurinn j hefur styttri bugðu á undirlegg en stafirnir f g og y.

Frjálsleg afbrigði

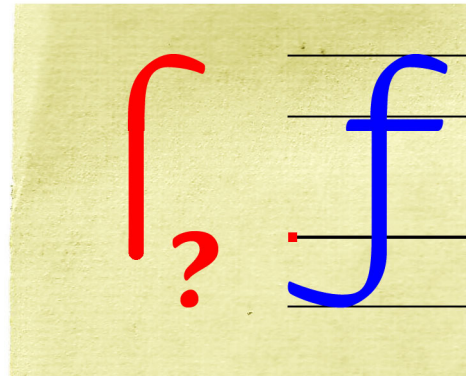
Tvöfalt f má skrifa á ýmsa vegu. Dráttaröðin skiptir ekki öllu máli. Góðir skrifarar leika sér stundum að mismunandi halla.

Hæfileg bil

Deplar yfir stöfunum vinstra megin eru heldur nálægir leggjunum. Vel fer á að þeir séu jafnháir yfirleggjum, eins og hér sést í miðjunni.

Margir skriftarspekingar segja að stutt bil milli depla og stafleggja gefi til kynna smámunasemi og langt bil kæruleysi. Rannsóknir hafa ekki fundið tengsl af neinu tagi milli rithandar og skapgerðar.

Hjálparlinur til bjargar

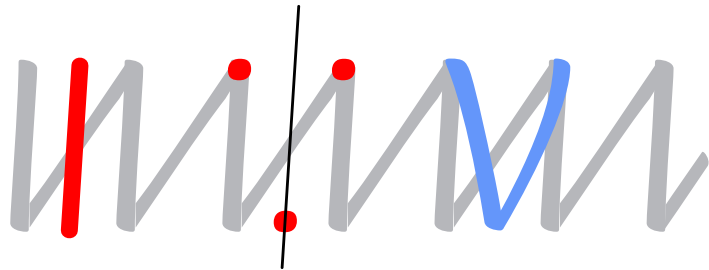
Börn rata oft í ógöngur við að skrifa stafinn f á óstrikaðan pappír. (Það á reyndar líka við um fullorðna.) Lögun og hæfileg lengd undirleggsins vefst síður fyrir þegar skrifað er á örku með grunnlínu og hjálparlínunum.

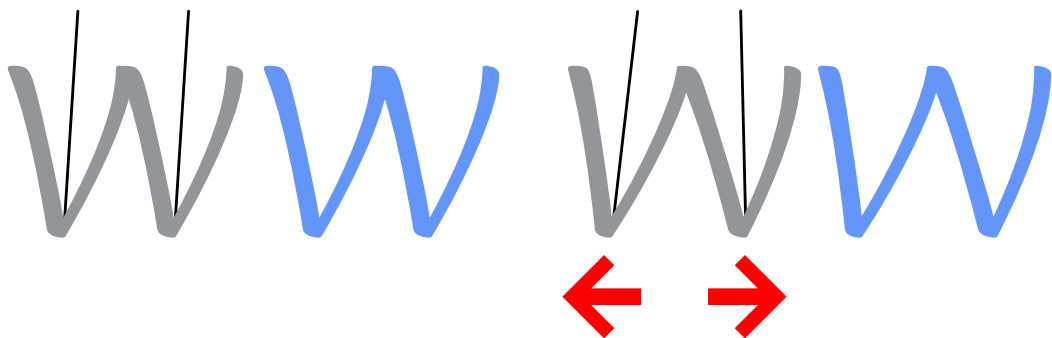
XVWZ

Hornalínur og skástrík: x-fjölskyldan

SKÁSTRÍK eru uppistaða x-fjölskyldunnar. Að stafnum x frátöldum liggja slóðirnar í augum uppi. Krákustígur ræður hæð stafanna og breidd. Miðlínur í honum stuðla að jafnvægi tveggja þeirra.

Oddur stafsins v á að vera miðja vega milli tveggja leggja krákustígsins.

Aðlögun

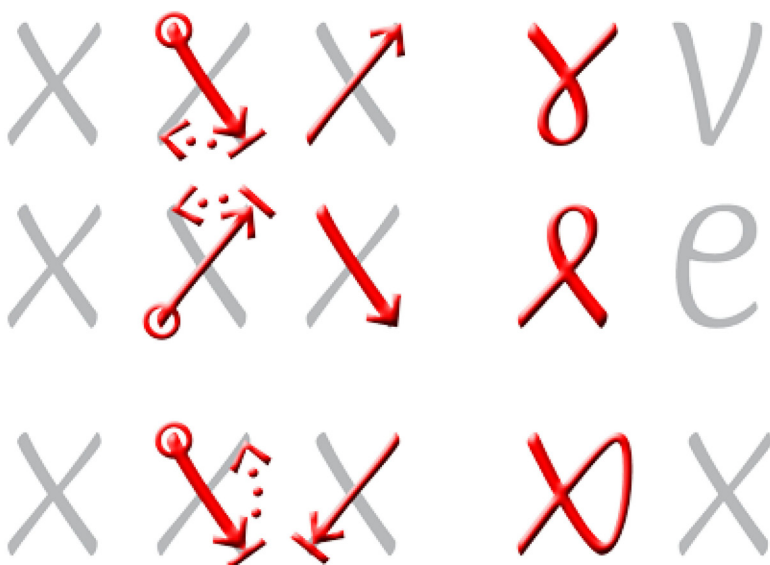
Stafurinn w er gerður úr stafnum v tvískrifuðum, en nær ekki réttu jafnvægi nema þeir hallist lítils háttar hvor að öðrum.

Hér sést munurinn á stafnum v tvöfölduðum (til vinstri) og stafnum w þegar hann er vel af hendi leystur (hægra megin).

Efalaus og ótvíræð

Stafurinn x kemst hjálparlaus leiðar sinnar. Réttri slóð stafsins x þarf að hins vegar að gefa gaum. Börnin mega ekki vera í neinum vafa um hana.

Röng slóð getur valdið misskilningi

Ef slóðin í efstu línunni þjagast getur stafurinn x orðið að stafnum v, illa skrifuðum. Flýtir er háskalegur.

Í miðlínunni má mislesa stafinn e fyrir stafinn x vegna villandi slóðar.

En rétta slóðin í neðstu línunni, hvort sem stafurinn er vel skrifaður eða illa, myndar einungis stafinn x.